

De toekomstbestendige stad

UITNODIGING

KISS-JAARCONFERENTIE
25 NOVEMBER 2010

De Grolsch Veste, Enschede

De toekomstbestendige stad

Toekomstbestendigheid verwijst naar de mate waarin overheden, burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen zich in hun strategische beslissingen rekenschap geven van lange termijn ontwikkelingen en de consequenties van hun beslissingen voor toekomstige generaties. Kernwaarden daarbij zijn: welvaart, rechtvaardigheid, duurzaamheid en leefbaarheid.

Een van de lange termijn ontwikkelingen is de demografische verandering. Deze manifesteert zich in het inwonertal: een groeiend aantal inwoners is voor veel gemeenten niet langer meer vanzelfsprekend. Maar ook de samenstelling van de bevolking verandert naar leeftijd (minder jongeren en meer ouderen) en naar etnische achtergrond. Naast demografische trends zijn ook ontwikkelingen in onze fysieke omgeving (beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen, klimaatvraagstuk, congestie) en technologische veranderingen van belang voor de ontwikkeling van welvarende, duurzaam leefbare steden. Deze uitdagingen moeten worden opgepakt in een context die sterk is veranderd onder invloed van de gevolgen van de economische crisis voor de stedelijke economie en woningmarkt en voor de financiële situatie van gemeenten, woningcorporaties en maatschappelijke instellingen.

Wat betekent dit alles voor de toekomst van de stad? Hoe kunnen de stedelijke gebieden in Overijssel hun toekomstige kracht en aantrekkelijkheid vergroten als plaats om te wonen, om te werken en om zich wel te bevinden?

Tijdens de jaarconferentie staat de vraag centraal hoe publieke en private partijen en burgers op lokaal en regionaal niveau samen inhoud kunnen geven aan toekomstbestendigheid van steden in het licht van de genoemde ontwikkelingen.

In het plenaire gedeelte geven twee sprekers hun visie op de kernvraag hoe de steden in Overijssel hun kracht en aantrekkelijkheid kunnen vergroten in het licht van belangrijke ontwikkelingen in de toekomst.

Adjiedj Bakas

Trendwatcher en auteur van spraakmakende boeken als Megatrends Nederland, Microtrends Nederland en recent Beyond the crisis: The future of capitalism.

Kees Vendrik

Oud-parlementariër voor GroenLinks. Als lid van de Tweede kamer (tot 2010) zette Vendrik zich in voor een breed scala aan onderwerpen en had hij ondermeer financiën, economische zaken en volksgezondheid, welzijn en sport in zijn portefeuille.

Vervolgens wordt in een viertal werkgroepen nader ingegaan op toekomstbestendigheid als opgave. Drie werkgroepen richten zich op achtereenvolgens: de implicaties van toekomsttrends voor de woningvoorraad, de sociale infrastructuur en de stadscultuur. In een vierde werkgroep wordt toekomstbestendigheid gezien als een regionale opgave die niet alleen het stadsbestuur raakt, maar ook betrokkenheid vraagt van het bestuur van omliggende gemeenten en maatschappelijke partners in de regio.

Korte toelichting werkgroepen

Werkgroep 1

Naar een toekomstbestendige woningvoorraad

Inleiders: Lex de Boer, directeur SEV (Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting) en

Bas van der Veen, lector Vernieuwend Ondernemen in de Bouw, Saxion

Co-referenten:

Claus Martinot, directeur Sité Woondiensten en Maarten Veeger, programmamanager Stedelijke Ontwikkeling, gemeente Enschede

Werkgroepvoorzitter: Harry Rupert, directeur Welbions

Demografische veranderingen zoals krimp en vergrijzing staan voor de deur. Door generatiewisselingen veranderen eisen, wensen en behoeften. En daarmee hangen sociaal-culturele ontwikkelingen samen. Wat voor eisen kunnen tegen deze achtergrond vanuit duurzaamheid en leefbaarheid worden gesteld aan de kwantiteit en kwaliteit van de woningvoorraad in de stad en in het omringende gebied? *In hoeverre kan men in nieuwbouw en bestaande voorraad flexibel inspelen op vernieuwingen die bijdragen aan duurzaamheid en wooncomfort? Kan via levensloopbestendig (ver)bouwen worden ingespeeld op de vergrijzing en ontgroening?* Wij vervangen elk jaar ongeveer 2% van onze woningvoorraad. Als dat zo blijft, staat er over 50 jaar de helft nog. Is onze voorraad bestand tegen de eisen die een krimpende en vergrijzende bevolking, met een groeiende voorkeur voor de stad en de opwarmende planeet met afnemende voorraden fossiele brandstoffen, daar aan te stellen?

Tijdens deze werkgroep zal Lex de Boer een inleiding verzorgen over "woningvoorraad: last uit het verleden en/of fundament voor de toekomst?" Bas van de Veen zal spreken over "bouwen en wonen in beweging". Claus Martinot en Maarten Veeger zullen reageren op de inleidingen.

Werkgroep 2

Naar een toekomstbestendige sociale infrastructuur: meer samenleving, minder overheid

Inleiders: Mark Waaijenberg, directeur B&A vestiging Deventer en Honny de Gucht, senior adviseur Ruimte en Mobiliteit

Co-referent: Flora van Houwelingen, directeur Strategische Ontwikkeling, gemeente Deventer

Werkgroepvoorzitter: Hans Peter Benschop, manager Trendbureau Overijssel

Veel gemeenten beraden zich, in het licht van demografische ontwikkelingen en de recente financiële crisis, op andere manieren om tot een goede toekomstbestendige sociale infrastructuur te komen. Gedacht wordt aan meer overlaten aan anderen en meer samenwerken met maatschappelijke partners en burgers aan complexe vraagstukken.

De methode Maatschappelijk Aanbesteden biedt daarvoor handvaten: de overheid doet een stapje terug en geeft (maatschappelijke) organisaties en burgers de ruimte om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor oplossingen.

In deze werkgroep wordt aan de hand van een voorbeeld in de gemeente Oss uitgelegd wat Maatschappelijk Aanbesteden inhoudt. In Megen kwam de sociale infrastructuur onder druk te staan door demografische verandering (krimp). Bewoners en maatschappelijke partners hebben dit vraagstuk opgepakt en uitgewerkt. Wat zijn de ervaringen in Oss?

'Deventer Bezinnigt' is een ander voorbeeld waar burgers ruimte en verantwoordelijkheid krijgen. De bezuinigingen zullen onvermijdelijk de Deventer samenleving raken. Daarom is de gemeente in gesprek gegaan met burgers, bedrijven en instellingen in Deventer om samen te zoeken naar andere mogelijkheden om te verdienen of te bezuinigen. Wat kunnen we van deze voorbeelden leren?

Korte toelichting werkgroepen

Werkgroep 3

Het nieuwe samenwerken: D'ran

Toekomstbestendigheid als regionale opgave

Inleider: Herman Kaiser, voorzitter regio Achterhoek (burgemeester gemeente Doetinchem)

Co-referent: Fons Catau, voorzitter Sociaal-Economisch Overleg Achterhoek
(directeur De Woonplaats, Enschede)

Werkgroepvoorzitter: Bas Denters, wetenschappelijk directeur KISS, hoogleraar Bestuurskunde,
Universiteit Twente

Oost-Nederland staat voor een demografisch transitieproces, dat zich afhankelijk van de locatie manifesteert als ontgroening, vergrijzing en/of krimp. Daarnaast vraagt de huidige crisis om het stimuleren van een duurzame economie. Dergelijke uitdagingen vragen om nieuwe vormen van samenwerking tussen gemeenten, bedrijven en maatschappelijke instellingen.

De demografische, economische en ecologische transitie hebben implicaties voor de toekomstige kwaliteit van wonen, werken en welzijn. De gevolgen manifesteren zich op het niveau van marktrayons (woningmarkt, arbeidsmarkt en verzorgingsgebieden van sociaal infrastructurele voorzieningen) die de grenzen van gemeenten overschrijden en doorkruisen. Daarom dient de strategieontwikkeling in het licht van deze veranderingen niet primair lokaal maar eerst en vooral regionaal gestalte te krijgen. Bovendien is het van belang te onderkennen dat een zinvolle strategie niet een louter gouvernementele aangelegenheid kan zijn: in de werelden van wonen, werken en welzijn zijn niet alleen overheden maar ook ondernemers en maatschappelijke organisaties en burgers actief. Voor een werkzame strategie is de denkkraft en de actieve steun van deze maatschappelijke partners essentieel.

In deze werkgroep wordt de samenwerking rond de ontwikkeling van de regiovisie **Achterhoek 2020** belicht, waarin betrokken Achterhoekers (ondernemers, overheid en organisaties = de drie O's) hun ideeën presenteerden voor een toekomstbestendige Achterhoek. Drie thema's stonden hierbij centraal: Innovatieve industrie en dienstverlening; Verbinden en netwerken; Vitale sociale infrastructuur.

Werkgroep 4

Naar een toekomstbestendige stadscultuur: Mission Impossible?

Inleiders: Alex Kühne, directeur Deventer Schouwburg

Peter Sonderen, lector Theorie in de Kunsten ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten

Werkgroepvoorzitter: Jet van der Sluis

Grote steden kenmerken zich door een gevarieerde, letterlijk veelkleurige bevolking met een veelheid aan levensbeschouwingen. Dat leidt tot spanningen die zich niet zelden vertalen in een rijke en intensieve cultuurproductie en -beleving. Vergelijk Amsterdam aan het eind van de 16e eeuw of wat dichterbij in de historie, Wenen in de 19e eeuw. Het is de vraag of en hoe de stadscultuur, in de context van de moderne stedelijke samenleving, kan bloeien in tijden van economische crisis en bezuinigen.

Programma

- 12.30   Ontvangst met koffie/thee en broodjes
- 13.30   Welkomstwoord door **Jan Kristen**, voorzitter van het Dagelijks Bestuur van KISS en middagvoorzitter
- 13.35   Opening conferentie
- 13.45   **Adjiedj Bakas**, Trendwatcher, Trend Office Bakas
- 14.10   **Kees Vendrik**, Voormalig lid van de Tweede Kamer voor Groen Links
- 14.35   Vragenronde
- 15.00   Pauze
- 15.20   **Parallele werkgroepen**
- Werkgroep 1:   Naar een toekomstbestendige woningvoorraad
- Werkgroep 2:   Naar een toekomstbestendige sociale infrastructuur: meer samenleving, minder overheid
- Werkgroep 3:   Het nieuwe samenwerken: D'ran
                            Toekomstbestendigheid als regionale opgave
- Werkgroep 4:   Naar een toekomstbestendige stadscultuur:
                            Mission Impossible?
- 16.50   Afsluiting conferentie met een drankje en een hapje

U kunt zich tot 16 november aanmelden:

- via dit **web-aanmeldingsformulier**
- Per e-mail: info@kiss-oost.nl
- Per fax: 053 483 6347

Na aanmelding ontvangt u van ons een bevestiging. Deelname is kosteloos.

Heeft u nog vragen?

Neem dan contact op met Seeta Autar, telefoon 053 483 6346,
e-mail autar@kiss-oost.nl

Algemene informatie

www.kiss-oost.nl

Locatie conferentie

Grolsch Veste, hoofdingang A, Colosseum 65, 7521 PP Enschede
(vanaf station Enschede Drienerlo gezien, de achterzijde van het stadion)
Telefoon 053 852 5525, klik **hier** voor een routebeschrijving.

Het KennisInstituut Stedelijke Samenleving (KISS) is een Overijssels forum dat bij het stedenbeleid en de wijkaanpak betrokken partijen op professioneel verantwoorde wijze, praktijkgericht ondersteuning biedt bij de verbetering van de kwaliteit van de stedelijke samenleving.